

М.В. Поліванова, здобувач

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ

Анотація: Поліванова М.В. Проблематика розвитку технопарків в Україні. У даній статті розглядаються основні проблеми розвитку технопаркових структур на території України. Розглядається приклад сусідніх країн щодо формування та розвитку науково-технологічних парків.

Ключові слова: технопарки, економічна зона, інвестиції, науково-технологічні парки.

Аннотация: Поливанова М.В. Проблематика развития технопарков в Украине. В данной статье рассматриваются основные проблемы развития технопарковых структур на территории Украины. Рассматривается пример соседних стран относительно формирования и развития научно-технологических парков.

Ключевые слова: технопарки, экономическая зона, инвестиции, научно-технологические парки.

Annotation: Polivanova M.V. The issue of the development of technology parks in Ukraine. This article discusses the main problems of the development of technopark structures in Ukraine. The author examines the example of neighboring countries regarding the formation and development of science and technology parks.

Keywords: industrial parks, economic zone, investments, science and technology parks.

Актуальность. За останні роки і в Україні, і в усьому світі технопарки або територіально-виробничі наукові комплекси стали найбільш ефективною організаційно-економічною формою інтеграції науки і виробництва серед усіх інших інноваційних структур [1]. Потужність, рентабельність та результативність існуючих технопарків в усьому світі дійсно вражає. Високі показники у різних сферах говорять про те, що технопаркові структури – вже не перший рік є перспективним майбутнім науково-промислових комплексів та економіки окремих країн в цілому.

Як правило, економіка країн, де є успішні технопарки, розвивається більш динамічно, збільшуються приплив інвестицій і кількість робочих місць.

За даними Мінекономрозвитку, зараз в Україні зареєстровано 16 технопарків і формально функціонує 11 вільних економічних зон (далі ВЕЗ).

За даними голови комітету ВР з питань промполітики та підприємництва В. Галасюка, за час роботи технопарків в Україні: - реалізовано 120 інноваційних

проектів; - створено 3,5 тис. робочих місць; - вироблено інноваційної продукції на 13 млрд грн.; - перераховано до бюджету 1,3 млрд грн. [2].

Технопарк або економічна зона. Вільні економічні зони (ВЕЗ) - частина території, де діють спеціальні податкові умови для ведення бізнесу. Номінально ВЕЗ створюються для залучення інвесторів в економіку країни.

На відміну від ВЕЗ, крім податкових пільг технопарки можуть надавати своїм учасникам такі додаткові переваги: - пільгові умови оренди офісу на території технопарку; - доступ до інфраструктури і лабораторіям з сучасним і дорогим обладнанням; - консультації та допомога фахівців технопарку по виведенню продукції на ринок. Така послуга дуже важлива для успішного впровадження стартапів.

Технопарки можуть створюватися як на території ВЕЗ, так і за її межами. Основною проблемою є те, що на даний момент особливих податкових пільг чи преференцій у українських ВЕЗ немає. Діючі раніше на території ВЕЗ пільги з податку на прибуток, ввізного мита і плати на землю були скасовані в березні 2005 р.

Причина - часті скандали з відмиванням коштів через ВЕЗ, після чого в українські закони були внесені зміни. Тепер підприємства в ВЕЗ працюють за загальними правилами оподаткування та не мають ніяких спеціальних преференцій. Скасування податкових пільг для ВЕЗ діє до сих пір. Новий законопроект №2216а стосується безпосередньо технопарків. Які зміни чекають технопарки після прийняття закону: - пропонується виключити технопарки з переліку вільних економічних зон (ВЕЗ); - спрощується порядок реєстрації нових технопарків; - уточнюється порядок запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків. На сьогодні такі технопарки норми безмитного ввезення обладнання та пільгового кредитування. Але через брак бюджетних коштів остання норма поки не працює. Фактично мета законопроекту - спростити нові технопарки і продовжити функціонування вже діючих.

Проблема низької ефективності українських технопарків, по всій видимості, так і продовжить залишатися на порядку денному. Необхідно відзначити, що законопроект №2216а стосується тільки технопарків і не стосуватиметься роботи ВЕЗ. Відповідно, розраховувати на зростання інтересу до українських ВЕЗ, повністю позбавленим всіх податкових пільг і преференцій, найближчим часом не доводиться. А ось на території технопарків продовжує діяти спеціальний порядок імпорту продукції. Компаніям, які беруть участь в реалізації проектів на території технопарків, з держбюджету компенсується сплата ввізного мита. Цей механізм реально працює.

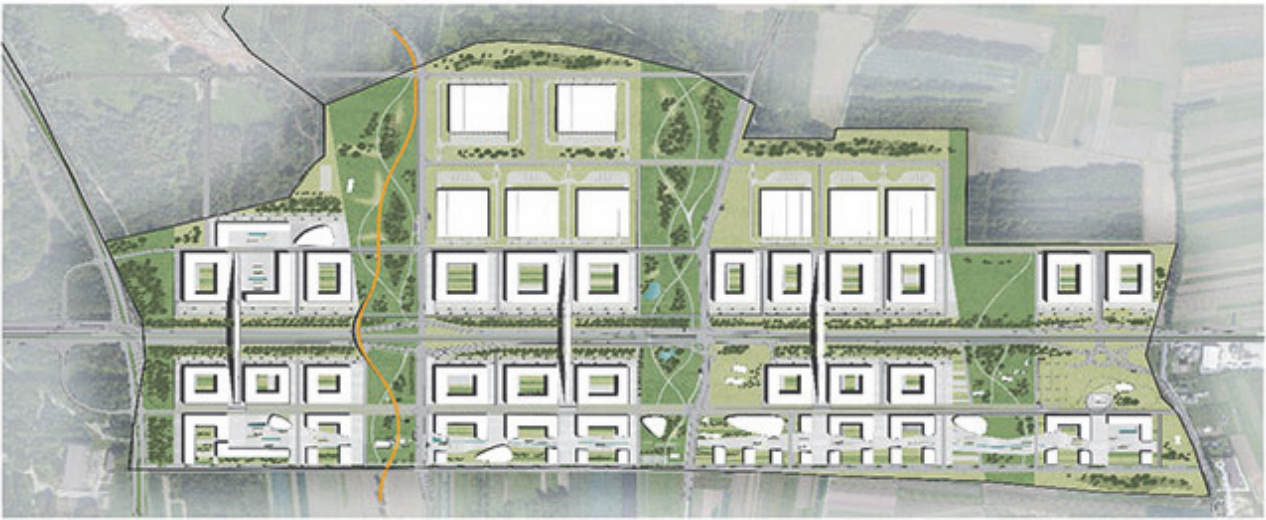
Розвиток технопарків може допомогти Україні подолати економічну кризу і вийти на стійке економічне зростання.

Досвід Польщі. Успішним прикладом як можна подолати економічну кризу в регіоні є технопарк в передмісті Кракова - містечку Нова Гута (Польща) (мал.2-5) [3]. Через зупинку металургійного заводу, раніше забезпечував жителів Нової Гуті роботою, місто накрила хвиля депресії і безробіття [2].

Мал.2. Локалізація Науково-технологічного парку Branice(карта), м.Нова Гута, Польща

До реалізації ідеї технопарку долучилися ректори провідних краківських вузів: Гірничо-металургійної академії, Краківської політехніки та Ягеллонського університету. Вони вирішили спорудити свої нові кампуси саме на території проєктованого технопарку. Все спланували таким чином, щоб університетські об'єкти і майбутні офіси та лабораторії корпорацій в сфері високих технологій створили єдине ціле, а весь комплекс був таким, щоб тут хотілося працювати. Не обійшлося і без щедрої підтримки з загальнодержавного бюджету: краківське лобі дуже впливове. Отже, красива концепція була готова, проєкти доріг до технопарку і всередині нього - теж. Залишилося тільки знайти інвесторів.

Мал. 3. План науково-технологічного парку Branice(карта), м.Нова Гута, Польща

Мал. 4. Розташування науково-технологічного парку Branice(карта), м.Нова Гута, Польща

Поява першого інвестора - «Мотороли» в технопарку стало магнітом для інших інвесторів. Сюди прийшли Delphi, Campgemini, IBM, CapNor, Ericpol, Affiliated Computer Services і ще багато інших, менших фірм. Розвинулися і краківські компанії з сектора ІТ, наприклад ComArch, Interia і Onet. Таким чином, місто стало центром високих технологій. Велика в цьому заслуга його влади і ректорів краківських університетів, що зважилися втілити в життя нереальні, як тоді здавалося, мрії [3].

Мал. 5. Візуалізація науково-технологічного парку Branice(карта), м.Нова Гута, Польща

На території парку вже реалізовано понад 160 інвестиційних проектів, що дало можливість створити більш 18 тис. нових робочих місць. Площа технопарку становить 500 гектарів.

В даний час існують тисячі наукових парків по всьому світу і їх кількість продовжує зростати. Інформація по точній кількості відсутня, але згідно з дослідженням, проведеним Європейською комісією, в усьому світі існує близько 3500 наукових парків та інкубаторів (ЄК, 2008). Можна припустити, що майже кожне розвинене місто, в якому є університет, має, по крайній мірі, один науковий парк для сприяння інноваціям і розвитку бізнесу на основі технологічних досліджень, що проводяться в місцевому університеті. Число наукових парків росте, і за останні десятиліття, наприклад, з 2000 по 2006 роки кількість наукових парків зросла більш ніж на 30% (IASP, 2007). Зараз існує приблизно 8800 університетів по всьому світу (Форстер, 2011), і це число дає хорошу оцінку кількості наукових парків, які можуть бути організовані.

Згідно IASP, «науковий парк є організацією, керованою спеціалізованими професіоналами, основною метою яких є підвищення добробуту своєї спільноти шляхом заохочення культури інновацій і конкурентоспроможності своїх асоційованих підприємств і заснованих на знаннях установ. Щоб досягти цих цілей, науковий парк стимулює і керує потоком знань і технологій серед університетів, науково-дослідних організацій, компаній і ринків; він сприяє створенню і зростанню інноваційних компаній за допомогою процесів культивування і утворення дочірніх підприємств; і надає інші послуги з доданою вартістю в поєднанні з наданням високоякісних приміщень і обладнаних дослідних лабораторій» (IASP, 2002) [4].

Наукові парки можна розглядати як місце для прямолінійного інноваційного процесу, який створює комерційні підприємства шляхом трансформації знання з університетів або інших науково-дослідних установ, а

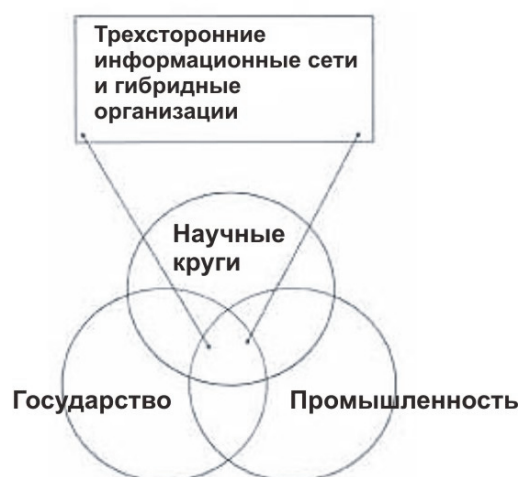
також створює інновації в світі бізнесу, що призводять до збільшення числа робочих місць і добробуту в регіоні розташування наукового парку, але ця точка зору є обмеженою (Філімор, 1999). Інноваційний процес швидше є нелінійною безперервною взаємодією між різними суб'єктами в інформаційній мережі. Трьома інституційними сферами інформаційної мережі є університети/академії, промислові/інноваційні підприємства і уряд (Мал. 6) (Етсковіц і Лейдерсдорф, 2000).

Модель потрійної спіралі містить три основні елементи: більш помітну роль для університетів в інноваціях; рух в напрямку співпраці трьох сфер, де інноваційна політика є результатом швидше взаємодії, ніж урядових розпоряджень; ці сфери крім виконання своїх функцій можуть приймати на себе роль один одного (Дзісах і Етсковіц, 2008).

Для виконання інноваційної роботи велике значення має циркуляція потрійної спіралі: люди, ідеї та інновації повинні бути розподілені і передаватися серед організацій. Циркуляція людей здійснюється шляхом сприяння односпрямованому руху між сферами, що дозволяє професіоналам мати подвійну зайнятість, будучи найнятими в декількох сферах.

Прикладом є професор, який має високу посаду в технологічній фірмі. Ідеї циркулюють при наявності кооперування, фізичних або віртуальних спільнот, інноваційних інформаційних мереж університетів і промисловості, інноваційних регіонів, підтримуваних урядами, таких як регіон Ересунн, який є міжнародним регіоном між Швецією і Данією. Циркуляція інновацій на основі взаємної вигоди і рівності вкладів є третім елементом (Дзісах і Етсковіц, 2008).

Наукові парки як координатори сталого розвитку

Мал. 6. Модель потрійної спіралі взаємин університет-промисловість-уряд

Джерело: (Етсковіц і Лейдерсдорф, 2000)

Наукові парки є центром цього процесу, допомагаючи проявитися всьому потенціалу моделі інновацій на основі інформаційної мережі, вони організовуються за активної участі урядів на державному або регіональному рівні, створюючи середовище для зручної взаємодії між промисловістю та науковими колами, тому наукові парки можуть розглядатися в якості координатора тристоронньої інформаційної мережі [4].

ВИСНОВКИ: Головною метою діяльності технологічних парків є комплексна організація наукоємного виробництва шляхом максимального сприяння створенню та запровадженню нових технологій та стимулювання розвитку творчого потенціалу фахівців. Концентруючи наукові, виробничі та фінансові ресурси технопарки забезпечують відтворення повного життєвого циклу інновацій: дослідження – розробка – упровадження – масовий промисловий випуск наукоємної високотехнологічної конкурентоспроможної на світових ринках продукції.

Головна мета технопарку - створення сприятливих умов для реалізації інноваційних проектів, залучення в країну інвестицій і нових технологій [1].

Технопарки, як і інші території пріоритетного розвитку, такі як індустриальні парки і вільні економічні зони (ВЕЗ), є точками економічного зростання, що сприяють прискоренню зростання економіки країни [3].

Таким чином, досвід сусідньої Польщі, а також Росії, Туреччини, Китаю проказує привабливу перспективу розвитку технопаркових структур, вливання великих інвестицій, та створення великої кількості робочих місць, що в кінцевому рахунку позитивно впливає на усю економіку країни.

Технопарки в Україні мають реальні шанси стати драйвером для зростання економіки. Але є проблематичні моменти на даному шляху, є також недоробки та неузгодження у законодавчій базі, недуже вдала політична ситуація, що в цілому гальмує та не дає змоги повноцінно розвиватися науково-технологічним паркам у нашій країні.

Технопарки є зонами економічної активності, які поєднують потенціал університетів, науково-дослідних структур, промислових підприємств та суб'єктів інноваційної інфраструктури регіонального загальнодержавного та міжнародного рівнів. Але уряд також має бути зацікавлений та впевнено спрямований на цей шлях розвитку, реально пропонуючи дієві заходи.

В Україні вже створена система технологічних парків, діяльність якої може слугувати одним із прикладів успішної реалізації державної інноваційної політики. Формування цієї системи розпочалося у 2000 р. реєстрацією таких технологічних парків як Інститут монокристалів та Інститут електрозварювання імені Є.О.Патона. Згодом з'явилися: 2001 р. – Вуглемаш; 2002 р. - Напівпровідники, Інститут технічної теплофізики, Укрінфотех; 2003 р. – Київська політехніка та Інтелектуальні інформаційні технології та інші. Станом

на вересень 2010 р. в Україні вже зареєстровано 12 технопарків та ще 4 проходять процедуру реєстрації.

Короткий аналіз процесу становлення в Україні цих інноваційних структур засвідчує про зниження на сьогодні динаміки їх розвитку та функціонування, хоча практика роботи технопарків протягом останніх дев'яти років підтверджує їх доцільність та ефективність у активізації інноваційної діяльності [1].

Бібліографія:

1. Офіційна сторінка Міністерства Освіти та науки України. Наука. Інноваційна діяльність та трансфер технологій. Технопарки [інтернет-ресурс]/ Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki>.
2. Савенко С. Поможет ли новый закон реализовать потенциал технопарков в Украине? [інтернет-ресурс]/ Режим доступу: <https://delo.ua/business/parlament-planiruet-prodlit-zhizn-tehnoparkov-339766/>.
3. Логинов Якуб. Краковский феномен. Повторят ли польский успех Львов, Киев и Одесса, став самыми модными городами мира? [інтернет-ресурс]/ Режим доступу: https://zn.ua/ECONOMICS/krakovskiy_fenomen_povtoryat_li_polskiy_uspeh_lvov,_kiev_i_odessa,_stav_samymi_modnymi_gorodami_mira.html.
4. Tamás Dávid Erdélyi. Science Parks as the Facilitators of Sustainability. The Case of IDEON Science Park and its Lightfoot Academy (Thesis for the fulfillment of the Master of Science in Environmental Management and Policy Lund, Sweden, September 2011) [інтернет-ресурс]/ Режим доступу: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2169479&fileOId=2169482>.
5. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності технологічних парків/ [інтернет-ресурс]/ Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55805.